

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

*До 300-річчя з Дня народження
Григорія Савича Сковороди*

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 4

Електронне видання

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
А 43

Редакційна колегія:

Подуфалова Т. В., канд. філол. наук, доцент, доц. каф. практики англ. усного і писемного мовлення, координатор з наук. роботи ф-ту іноземної філології (**головний редактор**); **Невська Ю. В.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. фонетики і граматики (**заст. головного редактора, відп. секретар**); **Князь Г. О.**, канд. філол. наук, доцент, декан ф-ту іноземної філології; **Кононова Ж. О.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. філології; **Кошечкіна Т. М.**, канд. пед. наук, доцент, доц. каф. нім. і романської філології; **Левченко Я. Е.**, докт. пед. наук, професор, проф. каф. англ. філології; **Перевозчикова К. А.**, голова СНТ ф-ту іноземної філології.

А 43 Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики [Електронне видання]: Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. Вип. 4. 359 с.

У збірнику представлено наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам іноземної філології та методики навчання іноземних мов.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти.

УДК 81'243
ББК 81.2

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 11 від 16.11.2022 р.)

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

ЗМІСТ

<i>Абазіна Людмила.</i> Вербалізація гендерної інформації оцінними англійськими фразеологізмами	8
<i>Акопян Арміне.</i> Образ щастя в англomовному пісенному дискурсі	12
<i>Акульшин Михайло.</i> Антиутопія постмодерну Джуліана Барнса «Історія світу в 10 ½ розділах»	16
<i>Асланова Натаван.</i> Семантико-стилістичні особливості використання кольоративів у романі Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь»	19
<i>Байко Владислав.</i> Лексико-семантичне поле “DIFFERENT” як ієрархічна структура	24
<i>Баранова Діана.</i> Сучасні підходи до методики навчання школярів реферуванню	28
<i>Безгіна Марія.</i> Я-нарратив як інструмент конструювання ідентичності у британському драматичному дискурсі XVII сторіччя	31
<i>Белевцова Марина.</i> Розвиток інтеркультурної компетентності на уроках німецької мови у 5-11 класах	35
<i>Бикова Яна.</i> Структурні моделі та способи творення прізвищ президентів США	38
<i>Бирька Наталія.</i> Постмодерністська концепція двох світів у казках Роальда Дала	43
<i>Борідченко Юлія.</i> Епістемічна модальність у сучасному мовознавстві	47
<i>Vutko, Olena.</i> Genre and Stylistic Features of Terry Pratchett’s Prose	52
<i>Васильєва Світлана.</i> Вербалізація лінгвокультурного концепту POLLUTION у сучасних британських газетах: понятійний аспект	56
<i>Вівич Кристина.</i> Фразеологія як лінгвістична наука. Класифікація фразеологічних одиниць	62
<i>Гаджиєва Айсель.</i> Екологічний аспект сучасної англійської літератури для дітей	66
<i>Гасанова Гюльшад Джамал кизи.</i> Специфіка прояву політичної чужорідності в політичному дискурсі Великобританії	69
<i>Горюк Ярина.</i> Концепти «ВОГОНЬ» і «ВОДА» як складова мовної картини світу англійської мови	72
<i>Гребінник Альона.</i> Хронотопічна організація роману Ф. Діка «Людина у високому замку»	77
<i>Григор’єва Любов.</i> Алгоритм створення вебквесту для формування англomовних граматичних навичок учнів основної школи	82

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ДВОХ СВІТІВ У КАЗКАХ РОАЛЬДА ДАЛА

Наталія БИРЬКА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О. С. Лазарева

Стаття присвячена аналізу специфіки постмодерністської концепції художнього часопростору в дитячій прозі Роальда Дала. Досліджується специфіка функціонування двох світів, функціонування міфопоетичного хронотопу, концепція гри в англійській дитячій літературі.

Ключові слова: концепція двох світів, інтертекст, постмодернізм.

The article is devoted to the analysis of the specifics of the postmodern concept of artistic space-time in Roald Dahl's children's prose. The specifics of the functioning of the dual world, the concept of play in English children's literature are investigated.

Key words: concept of two worlds, intertext, postmodern.

Кінець ХХ століття був ознаменований бурхливим розквітом постмодернізму. Цей напрямок культури та літератури цікавить наукові кола літературознавців, культурологів та мовознавців. Важливе місце в роботах дослідників цього напрямку посідає аналіз авторської ідеології, особливостей хронотопу художніх творів постмодерністів, у наукових розвідках розглядається концепція постмодерністської гри, концепція *свого* та *чужого* простору, багатокомпонентна структура художніх світів, які були створені постмодерністами.

Художній образ світу втілено в постмодерністському творі за правилами гри, що створює сама себе і не підкоряється автору, висміює застарілі концепції і таким чином намагається позбутися відчуження від людини часів модерну. Відображення світу та персонажів через призму іронії та гумору є характерною рисою стилю постмодернізму.

У контексті постмодерністської філософії образ людини вже вивчався в роботах С.О. Пігалева. Дослідник визначив основною рисою постмодерну відторгнення, його «ніколи» стосовно фундаментальних констант новоєвропейського соціокультурного проекту: розуму, історії та звичайно, людини. Людина в постмодерні, на думку Пігалева, це «радикально звільнена людина» [4, с. 7]. Проте особливості художнього часопростору та картини світу, які втілюють авторську ідеологію, залишились поза увагою дослідника.

Життєва ситуація постмодерну може бути сприйнята як текст, читаючи який, індивід може вважати для себе за необхідне змінити форму рольової поведінки, щоб вписатися в інші умови. Нормою існування в постмодерністському суспільстві стає гра, у якій людина сама обирає власну життєву позицію [1].

Актуальність цього дослідження обумовлена специфікою постмодерністського підходу до передачі інформації про світ та персонажів як частини цього світу особливому реципієнту – дитині. Саме такий спосіб передачі

інформації про навколишній світ крізь сатиричне постмодерністське світобачення було реалізовано в літературних творах Р. Дала. У творчості письменника реалізується постмодерністська концепція гри: образ художнього часопростору, створений за допомогою використання певних виразних засобів та стилістичних прийомів.

Концепція світу та людини в таких творах Дала, як «Чарлі та Шоколадна Фабрика» (“Charlie and the Chocolate Factory”) та «Матильда» (“Matilda”), дотепер не отримала належного висвітлення в працях дослідників, проте саме у ній втілено авторську ідеологію і своєрідність постмодерністської ідеології. У дослідженнях Т.В. Кушнірової приділено увагу основним мотивам художньої прози Роальда Дала [3], але художній світ, із його постмодерністськими ознаками, через який розкривають себе персонажі оповідань, не був належно вивчений.

Все вищезазначене ставить перед нами мету – дослідити специфіку вираження постмодерністської концепції світу та людини у казках Р. Дала та виявити особливості функціонування стилістичних засобів, що сприяли втіленню авторського світобачення в дитячій прозі Р. Дала.

Роальд Дал завжди виділявся як письменник-постмодерніст, якому була притаманна гротескна уява, надзвичайна здатність відтворити анекдотичну ситуацію, що потім підводить читачів до неочікуваного фіналу, кульмінації його гри. У його творах присутня іронія і тонкий гумор, що розкривають для реципієнта негативні риси і вади людей. За допомогою оксюмору, гри слів та гіперболи автор створює світ, в якому немає звичних правил, світ, що існує за межами уяви, на зламі звичайного. Але світ не може існувати без персонажів, героїв оповідань та романів, тому Р. Дал вдається до перефразів, епітетів, метафор, гумористичних порівнянь, лінгвістичних парадоксів, авторського словотвору, малапропізму та антономазії. Ці мовностилістичні засоби та прийоми допомагають автору створити не просто комічні, а часом й абсурдні для звичайного глядача портрети персонажів.

Портрет дівчинки, героїні роману Матильди, Дал створює за допомогою графону та художнього перебільшення. Автор використовує нестандартну концепцію часу: Дал грає з читачами, показуючи, що дитина першого року життя може говорити й мати запас слів як у дорослого, а в 4 роки вже читати, причому ніхто її цьому не вчив: *By the age of one and a half her speech was perfect and she knew as many words as most grown-ups. By the time she was three, Matilda had taught her self to read by study in newspapers and magazines that lay around the house. At the age of four, she could read fast and well and she naturally began hankering after books* [5, с. 7].

Викликає інтерес також концепція школи без дітей. Дал використовує постмодерністську гру з читачами, коли Міс Транчбул мріє про особливу школу без дітей взагалі. Ця думка суперечить здоровому глузду, бо така школа просто не може існувати, це можна вважати прикладом каламбуру-оксюмору: *My idea of a perfect school is one that has no children in it at all. One of these days I shall start up a school like that. I think it will be very successful* [5, с. 154].

Чорний гумор використовується для негативного акценту на персонажі директорки та задля підкреслення нереальності, комічності світу навколо. Міс Транчбул не вагаючись викидає хлопчика у вікно, виказуючи йому за те, що він їв у шкільній кімнаті. А все, про що думають інші діти, це лише кількість його зламаних після падіння кісток: *“Did this Julius Rottwinkle break any bones?” Lavender asked. “Only a few,” Hortensia said* [6, с.106].

Галерея епітетів та порівнянь розкриває образи дітей. Та ж Міс Транчбул порівнює дітей з мафією, комахами, чудовиськами, це характеризує образи дітей з негативного боку, доводячи до цілковитого абсурду: *an ignorant little twit, a fierce tyrannical monster, a vile, a member of the Mafia, repulsive, insect, malicious little brute*.

Аналогічний прийом антономазії Р. Дал використовує і в творі «Чарлі та Шоколадна Фабрика»: Августус Глуп (його прізвище має багато трактувань, які описують його характер та зовнішність – “gloop” можна перекласти і як «куля», і як «каша», а також є варіант, що прізвище походить від слова “gluttony”, що означає «ненажерливість» – саме через свою жадібність до ласощів Августус впав у шоколадну річку; Верука Солт – її прізвище походить від іменника «сіль», дівчина тільки й робила, що грала на нервах Містера Вонки, виказуючи своє невдоволення через набридливі коментарі; Майк Тіві – тут також є гра слів, або ж *rip*, де прізвище “Teavee” є омофоном *TV*, тому що персонаж проводить увесь свій час за телевизором; Чарлі Бакет – прізвище головного героя означає «відро», натяк на скрутний стан, бідність хлопчика та його сім’ї.

Р. Дал використовує негативні епітети, щоб підкреслити як погано й бідно жилося герою Чарлі, і як він чекав на свій день народження: *a small wooden house on the edge of a great town, freezing cold draughts, marvellous birthday mornings* [5].

Для створення портретів персонажів автор частотно використовує порівняння, які також демонструють потойбічний, «інший» світ: *as shrivelled as prunes, as bony as skeletons, a nine-year-old boy who was so enormously fat he looked as though he had been blown up with a powerful pump, his face was like a monstrous ball of dough, The fat around his neck bulge doubt all around the top of his collar like a rubber ring, like a quick clever old squirrel from the park, The tiny men — they were no larger than medium-sized dolls*.

Абсурдність та анекдотичність світу, де проживає Віллі Вонка та герої оповідання, показана через авторське словотворення. За допомогою вигаданих слів Р. Дал описує робітників чарівної фабрики та країну їх походження: *oompa-loompas, imported direct from Loompaland, hornswogglers and snozzwangers and those terrible wicked whangdoodles*.

Художній образ фабрики Віллі Вонки створюється за допомогою антитез та гри слів: *cokernut-iceskating rinks, strawberry-juicewater pistols, toffee-apple trees, exploding sweets for your enemies, luminuos lollies for eating in bed at night, cavity-filling caramels, boiled-sweet boat*.

Використання оксюмору в тексті твору «Чарлі та Шоколадна Фабрика» демонструє анекдотичність світу, де розгортається історія. Віллі Вонка

винаходить речі, які просто не можуть існувати в реальному житті, наприклад, гаряче морозиво: *HOT ICE CREAMS FOR COLD DAYS, it said on the door* [5].

Далі в наведеному прикладі ми можемо побачити використання метафори. Автор начебто намагається сказати рецепієнту, що доволі логічно використовувати батоги для отримання збитого крему, і це підкреслює абсурдність фабрики Вонки та світу в цілому: “*What on earth do you use whips for?*” “*For whipping cream, of course*”, said Mr Wonka. “*How can you whip cream without whips?*” [5].

Аналіз оповідань Роальда Дала «Матильда» та «Чарлі та Шоколадна Фабрика» дає змогу зробити висновок, що ці твори є яскравими зразками комічного в дитячій англійській літературі. Було встановлено, що у створенні комічного ефекту під час формування образів персонажів та головних героїв часто були використані такі прийоми, як художнє перебільшення, відхилення від норми, що зіставляються, протиріччя між статусом персонажа в суспільстві та проявом його індивідуальності, неприродне створення явищ.

Постмодернізм у казках Дала – це не лише вправне володіння засобами комічного, а й особливість його світів. Головні герої в них, діти, на відміну від героїв казок інших літературних стилів, самі перевиховують дорослих, беруть контроль над чудернацьким світом, своїм самопізнанням, стають прикладом для наслідування.

Література

1. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гречаник Н.І. *Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навчальний посібник*, Київ, 2007.
2. Кушнірова Т.В. Жанрові особливості дитячої прози Роальда Даля. *Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім.І. Огієнка: Філологічні науки*. Випуск 36, Кам'янець-Подільськ, Аксіома, 2014. С. 148-153.
3. Кушнірова Т.В. Основні мотиви художньої прози Роальда Даля. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту*. Сер.: Філологія. 2014. №13
4. Пігалев С.А. Філософські підстави постмодерного розуміння людини. 2017, *Logos at Praxis*, №2, Т.13. С. 7-13.
5. Roald, Dahl. Charlie And the Chocolate Factory. URL: <http://www.readanybook.com/ebook/charlie-and-the-chocolate-factory-127> [дата звернення 14.05.2022].
6. Roald, Dahl. Matilda: Puffin Books, 1988, p. 233.